

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Community-Based Participatory Academic Administration to Enhance Learning Skills
and Innovation of Students at Thesaban 4 School (Wat Khlong Rian),
Hat Yai District, Songkhla Province

รัตติกาล ฆมานสะยะ^{*1}

Rattikan Mansaya^{*1}

Ree0807080050@gmail.com*

ส่งบทความ 10 ธันวาคม 2566 แก้ไข 11 มกราคม 2567 ตอรับ 20 มกราคม 2567
Received: December, 10 2023 Revised: January, 11 2024 Accepted: January, 20 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 3) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน ได้แก่ การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน การประเมินความร่วมมือของบุคลากรในการดำเนินงาน และการเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการดำเนินงาน 4) เพื่อประเมินความพึงพอใจและปรับปรุงการบริหารงาน การวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) 58 คน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาพื้นฐาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) 58 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 68 คน ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการดำเนินงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 169 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น และขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) 58 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มแผนการดำเนินงาน แบบประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการ แบบประเมินความร่วมมือของบุคลากร แบบประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานด้วย t-test Dependent Sample และการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า

- 1) ข้อมูลพื้นฐานด้านบุคลากรมีปัญหาในการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก และต้องการมีส่วนร่วมในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน ส่วนผู้ปกครองและชุมชนต้องการมีส่วนร่วมโดยรวมในระดับมาก
- 2) การพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสรุปได้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในชุมชน (2) การพัฒนาหลักสูตรร่วมกับชุมชน (3) การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม (4) การนิเทศการสอนโดยชุมชนมีส่วนร่วม และ (5) การประเมินผู้เรียนโดยชุมชนมีส่วนร่วม 3) ผลการดำเนินงานพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะการเรียนรู้

* ผู้ประสานงาน (corresponding author)

¹ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

¹ Deputy Director in Thesaban 4 School (Wat Khlong Rian), Hat Yai District, Songkhla Province

และนวัตกรรมโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$) และนักเรียนมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสูงขึ้นทุกด้าน และ
4) การประเมินความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะ
การเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียน พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$)

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, การมีส่วนร่วม, การใช้ชุมชนเป็นฐาน, ทักษะการเรียนรู้

Abstract

This research is research and development. The objectives are as follows: 1) to study basic information for development 2) to develop community-based participatory academic administration 3) To study operating results, including operational efficiency, evaluation of personnel cooperation in operations, and comparing students' learning and innovation skills before and after the operation. 4) to assess satisfaction and improve administration. The research is divided into 4 steps as follows: Step 1: Study of basic information. The group of information providers includes personnel of Thesaban 4 School (Wat Khlong Rian), 58 people. Step 2: Basic development. The group of information providers includes personnel of Thesaban 4 School (Wat Khlong Rian), 58 people, and 10 experts, totaling 68 people. People, step 3, study of operating results. The sample group consisted of 169 students in grades 4-6, obtained by stratified random sampling. and step 4, satisfaction study. The group of informants included 58 personnel of Thesaban 4 School (Wat Khlong Rian). The research tools included questionnaires, interviews, group meetings, operation plan, academic performance evaluation form, personnel cooperation evaluation form, student learning and innovation skills assessment form, and satisfaction questionnaire. Data analysis includes finding frequencies, percentages, averages, standard deviations, and Hypothesis testing with t-test Dependent Sample and descriptive analysis.

The results of the study found that

1) Basic information on the development of community-based participatory academic administration found that personnel had problems in overall academic administration at a high level. and want to participate at a high level, both overall and in each area as for parents and the community, they want overall participation at a high level.

2) Development of community-based participatory academic administration. It was found that the academic administration plan has 5 steps: (1) Creating a participation network. Participate in the community (2) Develop the curriculum with the community (3) Organize learning with the participation of the community (4) Supervise teaching with the participation of the community and (5) Assessment of learners with the participation of the community.

3) Results of operations found that the overall efficiency of the community-based participatory academic administration of Thesaban 4 School (Wat Khlong Rian) was at a high level ($\bar{x} = 4.42$). The participation of personnel in Student development in overall learning and innovation skills is at the highest level ($\bar{x} = 4.55$) and students have higher learning and innovation skills in every aspect.

4) Assessment of satisfaction with participatory academic administration. They participated in using the community as a base to enhance students' learning and innovation skills. It was found that overall satisfaction was high ($\bar{x} = 4.46$).

Keywords: Academic Administration, Participation, Community-Based Management, Learning Skills

บทนำ

สังคมโลกในปัจจุบันเป็นยุคศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ได้แก่ มิติของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเศรษฐกิจและบริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้และนวัตกรรม นำเทคโนโลยีไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตแทนการใช้แรงงานแบบเดิม (ณัฐวัฒน์ ล่องทอง, 2561) ดังนั้น ทุกประเทศจึงจำเป็นต้องเตรียมคนให้พร้อมทำงานที่ใช้ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกในศตวรรษที่ 21 และเป็นบุคคลที่พร้อมเรียนรู้พัฒนาตนเองให้มีความคิดสร้างสรรค์และทันเทคโนโลยี (วิจารณ์ พานิช, 2555)

สถานศึกษามีบทบาทหลักในการพัฒนาเด็ก และเยาวชนให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งผู้มีส่วนร่วมฝ่ายต่าง ๆ จะเข้ามามีบทบาทในฐานะร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไปแล้วจะมีการจัดการบริหารงานหลัก 4 ด้านด้วยกัน คือ การบริหารทั่วไป การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารวิชาการ ทั้งนี้ การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้นำทางด้านวิชาการโดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครูและประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งจุดหมายเดียวกัน คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (อุมาพร พิมพ์สุตะ, 2564) สอดคล้องกับ ชีระวัฒน์ มอนโรสง (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการคือการบริหารกิจกรรมทุกชนิดและการดำเนินงานทุกอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดผลดีกับผู้เรียน และให้ครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ของครูในโรงเรียนที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้สำเร็จตามเป้าหมายร่วมกันได้ เพราะโลกมีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดยั้ง ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การรับข้อมูลข่าวสารรวดเร็วโดยไม่มีอะไรปิดกั้นที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตของผู้เรียน

ปัญหาการบริหารงานวิชาการสะท้อนได้จากคุณภาพของผู้เรียนที่ผ่านมายังไม่บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะด้านการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการดูแลนักเรียนให้มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน ดังที่ จิรนิติกุล บุญอินทร์ ถาวร สารวิทย์ และชวน ภาวังกุล (2562) สรุปว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการที่มีการปฏิบัติกันน้อย เป็นเพราะโรงเรียนขาดการวางแผนกลยุทธ์มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบแต่ละด้านขาดการกำหนดไว้ในแผนพัฒนางานวิชาการจึงทำให้การบริหารมีสภาพในการปฏิบัติน้อย หากมีการวางแผนที่ดีจะทำให้สภาพการบริหารงานวิชาการมีสภาพที่ดีและเหมาะสมกับการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่มั่นคงและยั่งยืนดังผลการพัฒนากรณีโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) (2564) มีปัญหาการบริหารงานวิชาการในด้านความเหลื่อมล้ำเช่นกัน คือ ขาดสื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอ รวมทั้งขาดนวัตกรรมเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ผู้เรียนยังขาดแหล่งเรียนรู้อย่างทั่วถึงในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จึงไม่สนใจใคร่รู้ ซึ่งถือเป็นปัญหาที่โรงเรียนต้องมีแนวทางการแก้ไขโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งบุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน ได้ร่วมกันสร้างความพร้อมในการส่งเสริมพัฒนางานวิชาการภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชนเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้เรียนและกลุ่มคนในชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและความต้องการของชุมชน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่สอดคล้องกับบริบทและยุทธศาสตร์ของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) อำเภอ

หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 5 ขั้นตอน (ธีรกุล พงษ์จงมิตร และกาญจน์ เรืองมนตรี, 2563, ดิษยฤทธิ์ บัวจุม และคณะ, 2557, สุมาลี ชัยเจริญ, 2557, Melaville, Berg and Blank, 2015) ได้แก่ 1) การสร้างเครือข่าย การมีส่วนร่วมในชุมชน 2) การพัฒนาหลักสูตรร่วมกับชุมชน 3) การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม 4) การนิเทศการสอน โดยชุมชนมีส่วนร่วม และ 5) การประเมินผู้เรียนโดยชุมชนมีส่วนร่วม

การแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการ จำเป็นต้องอาศัย การมีส่วนร่วมจากบุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามาเป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนดความต้องการ และช่วยเหลือดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนให้สอดคล้อง กับความเข้มแข็งของชุมชน (วิจิตา แยมศรี และพัชรา เดชโฮม, 2564) และการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยลดความขัดแย้ง อันเป็นผลมาจากการสร้างความตกลงร่วมกัน ลดความเสียหาย และชี้ประเด็นปัญหาต่าง ๆ มีการกระจายข่าวสาร ข้อมูล และมีการแสดงความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อช่วยในการวิเคราะห์ ผลกระทบต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ 1) การร่วมกันแสดงความคิด 2) การร่วมกันวางแผนรูปแบบ ความคิดเห็นที่แสดง 3) การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ 4) การร่วมกันประเมินผล และ 5) การร่วมกันแก้ไขปรับปรุง และกล้า ท่องหา (2561) เสนอแนวทางการสร้างระบบ การบริหารให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมสูงสุดคือการบริหารโดยใช้ ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาตามหลักสูตรให้เชื่อมโยง กับชุมชนเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือ ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชนภายใต้การมี ส่วนร่วมระหว่างครู ผู้เรียนและกลุ่มคนในชุมชน ส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและความต้องการของชุมชน เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแก่ชุมชน เพื่อชุมชน โดยชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในท้องถิ่นชุมชนนั้น ๆ ให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะกระบวนการ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และร่วมด้วยช่วยกันพัฒนาชุมชนของตนเองให้ยั่งยืน (สมปอง จันทอง, 2564)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะ พัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชน เป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) เพื่อพัฒนา คุณภาพการบริหารงานวิชาการ ให้การเรียนการสอน มีผลสัมฤทธิ์และมีสมรรถนะที่สูงขึ้น รวมทั้งผู้เรียนได้รับการ พัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมภายใต้กระบวนการ บริหารที่ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้มีโอกาส ในการทำงานร่วมกัน เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนในฐานะ เป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบ มีการเรียนรู้แนวทางการ ปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน อย่างชัดเจน ภายใต้บริบทของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) เพื่อให้การบริหารงานวิชาการให้บรรลุเป้าหมายเกิดประโยชน์ ต่อผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียน และชุมชน ตลอดจนได้แนวทางในการพัฒนาทางการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการ แบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะ การเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียน
2. เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และ นวัตกรรมของนักเรียน
3. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานการบริหารงาน วิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
 - 3.1 เพื่อประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน
 - 3.2 เพื่อประเมินความร่วมมือของบุคลากร ในการดำเนินงาน
 - 3.3 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้และ นวัตกรรมของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการดำเนินงาน
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการบริหารงาน วิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R&D) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 (R1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการ พัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชน เป็นฐาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียน

เทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษา จำนวน 50 คน และตัวแทนชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 58 คน และบุคลากรในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศด้านการบริหารวิชาการ (Best Practice) จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 61 คน กำหนดตัวแปรในการศึกษา ได้แก่ ปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม และแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ตรวจสอบคุณภาพโดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 แล้วทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนเทศบาล 2 (บ้านหาดใหญ่) จำนวน 30 คน หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ตามวิธีของ Item Total Correlation มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .31-.84 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .84 ดำเนินการวิจัยระหว่าง วันที่ 14 มกราคม ถึง 15 มิถุนายน พ.ศ. 2565

ขั้นตอนที่ 2 (D1) การพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษา จำนวน 50 คน และตัวแทนชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 68 คน กำหนดตัวแปรในการศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ความเป็นไปได้ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และความเป็นประโยชน์ของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย แนวปฏิบัติ 5 ขั้นตอน (ธีรกุล พงษ์จงมิตร และกาญจน์ เรืองมนตรี, 2563, ดิษยุทธิ์ บัวจุม และคณะ, 2557, สุมาลี ชัยเจริญ, 2557, Melaville, Berg and Blank, 2015) ได้แก่ 1) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในชุมชน 2) การพัฒนาหลักสูตรร่วมกับชุมชน 3) การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม 4) การนิเทศการสอนโดยชุมชนมีส่วนร่วม และ 5) การประเมินผู้เรียนโดยชุมชนมีส่วนร่วม

มีส่วนร่วม และ 5) การประเมินผู้เรียนโดยชุมชนมีส่วนร่วม ดำเนินการวิจัยระหว่าง วันที่ 16 มิถุนายน ถึง 15 ตุลาคม พ.ศ. 2565

ขั้นตอนที่ 3 (R2) การศึกษาผลการดำเนินงานบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้นำแผนปฏิบัติการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมไปใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาจำนวน 50 คน และตัวแทนชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 58 คน และนักเรียนผู้ได้รับการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 169 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) กำหนดตัวแปรต้น ได้แก่ การดำเนินงานการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการ ความร่วมมือของบุคลากรในการดำเนินงานวิชาการ และทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (ธีรกุล พงษ์จงมิตร และกาญจน์ เรืองมนตรี, 2563, ดิษยุทธิ์ บัวจุม และคณะ, 2557, สุมาลี ชัยเจริญ, 2557, Melaville, Berg and Blank, 2015) ได้แก่ 1) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในชุมชน 2) การพัฒนาหลักสูตรร่วมกับชุมชน 3) การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม 4) การนิเทศการสอนโดยชุมชนมีส่วนร่วม และ 5) การประเมินผู้เรียนโดยชุมชนมีส่วนร่วม ตรวจสอบคุณภาพโดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($m = 4.79$) ความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด ($m = 4.81$) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($m = 4.84$) แบบประเมินประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน)

ตรวจสอบคุณภาพโดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 แบบประเมินความร่วมมือของบุคลากรในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดำเนินการประเมินโดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชน ตรวจสอบคุณภาพโดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และ แบบประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียน เป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพโดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 แล้วทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 (บ้านหาดใหญ่) ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ชั้นละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ตามวิธีของ Item Total Correlation มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .35-.88 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .86 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2565 ถึง 31 มีนาคม 2566

ขั้นตอนที่ 4 (D2) การศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) มีประชากรกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษา จำนวน 50 คน และตัวแทนชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 58 คน กำหนดตัวแปรต้น ได้แก่ การดำเนินงานการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการ ดำเนินการวิจัยระหว่าง วันที่ 1 เมษายน ถึง 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนแนวทางในการ

พัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย 1) การให้ชุมชนร่วมตัดสินใจด้านหลักสูตร 2) การให้ชุมชนร่วมจัดการเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะและความเชี่ยวชาญของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเป็นองค์รวม การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้เชิงลึก การจัดการเรียนรู้ที่ยกระดับความสามารถด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน การวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง 3) การร่วมรับรู้ผลประโยชน์ต่อผู้เรียนและสถานศึกษา และ 4) การร่วมประเมินความสามารถของครูและทักษะของนักเรียน

2. ผลการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) สถานศึกษาดำเนินงานพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม กลไกการดำเนินงานด้านกระบวนการ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกในการอนุมัติและสั่งการ มอบหมายภาระรับผิดชอบให้กับบุคลากร ครูผู้สอนเป็นกลไกในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีส่วนร่วมรับรู้ ผลลัพธ์ของการดำเนินงาน และร่วมประเมินผลการดำเนินงาน ผู้ปกครองเป็นกลไกในการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนและสะท้อนผลให้ครูผู้สอนรับทราบ และนักเรียนเป็นกลไกในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมและนำตนเองในการเรียนรู้เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงานและการดำรงชีวิต และร่วมสะท้อนผลการประเมินตนเองตามตัวบ่งชี้ของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่

2.1) การร่วมตัดสินใจด้านหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันวางแผนการบริหารงานวิชาการ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 4) ด้านการนิเทศการเรียนการสอน โดยทั้ง 4 ส่วน เน้นเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.2) การร่วมจัดการเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนมีบทบาทในการดำเนินงานภายใต้การสนับสนุนของผู้บริหารตามแผนที่ร่วมกันกำหนดเพื่อนำ

หลักสูตรมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา โดยออกแบบกิจกรรมที่เน้นเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ได้แก่ การเสริมสร้างทักษะและความเชี่ยวชาญของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเป็นองค์รวม การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้เชิงลึก การจัดการเรียนรู้ที่ยกระดับความสามารถด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน การวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง

2.3) การร่วมรับรู้ผลประโยชน์ต่อผู้เรียนและสถานศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรจัดประชุมและกำหนดช่องทางการสื่อสารเพื่อร่วมกันสะท้อนผลการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมจากการสังเกตผู้เรียน และร่วมกันพิจารณาแนวทางการประชาสัมพันธ์ผลประโยชน์ในทางบวกที่เกิดขึ้นให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับรู้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและการสนับสนุนจากชุมชน และร่วมกันวางแผนป้องกันผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่อาจเป็นผลเสียจากการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

2.4) การร่วมประเมินความสามารถของครูและทักษะของนักเรียน ผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันในการประเมินผลนั้นจะต้องสังเกต ร่วมกันประชุมแสดงความเห็น

ความชอบ และและความคาดหวัง เพื่อสะท้อนให้ครูผู้สอนพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3. การศึกษาผลการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) ดังนี้

3.1 ประสิทธิภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีประสิทธิภาพระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้เชิงลึก ($\bar{X}=4.55$) และด้านการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะและความเชี่ยวชาญของผู้เรียน ($\bar{X}=4.52$) และครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ การวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง ($\bar{X}=4.45$) การจัดการเรียนรู้ที่ยกระดับความสามารถด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X}=4.39$) การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเป็นองค์รวม ($\bar{X}=4.19$) ตามลำดับ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ข้อ	รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะและความเชี่ยวชาญของผู้เรียน	4.52	1.24	มากที่สุด
2	การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเป็นองค์รวม	4.19	1.17	มาก
3	การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้เชิงลึก	4.55	1.24	มากที่สุด
4	การจัดการเรียนรู้ที่ยกระดับความสามารถด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.39	1.22	มาก
5	การวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง	4.45	1.26	มาก
โดยรวม		4.42	1.22	มาก

3.2 ความร่วมมือของบุคลากรในการดำเนินงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) โดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับมาก ($\bar{X}=4.31$) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64$) และมีส่วนร่วมในการประเมินผลระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$) ส่วนผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะ

การเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจระดับมาก ($\bar{X}=3.51$) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ระดับมาก ($\bar{X}=3.89$) และมีส่วนร่วมในการประเมินผลระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.21$) ดังตาราง 2

ตาราง 2 การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมจากการดำเนินงาน
การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับการมีส่วนร่วม		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.31	1.11	มาก
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.61	1.15	มากที่สุด
3	ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.64	1.11	มากที่สุด
4	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.66	1.09	มากที่สุด
โดยรวม		4.55	1.11	มากที่สุด

3.3 นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาตามการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม สูงขึ้นทุกด้าน ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการดำเนินงาน
การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียน	ผลการประเมิน ก่อนดำเนินงาน		ผลการประเมิน หลังดำเนินงาน		ผลการ เปรียบเทียบ
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
1. การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา	4.00	1.15	4.11	1.23	สูงขึ้น
2. การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน	3.89	1.26	3.99	1.22	สูงขึ้น
3. ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม	3.40	1.17	3.58	1.24	สูงขึ้น
เฉลี่ย	3.76	1.20	3.89	1.23	สูงขึ้น

4. ประเมินความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียน พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษา จำนวน 50 คน และตัวแทนชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 58 คน ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$)

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปราย 4 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการบริหาร

งานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) ทำให้ได้หลักการแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่ประกอบไปด้วยขอบข่าย การบริหารงานวิชาการที่สำคัญ 6 ประการ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) การวางแผนและพัฒนากการส่งเสริมทางวิชาการ 5) การนิเทศภายใน 6) การวัด และประเมินผล

2. ผลการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) ประกอบด้วยการบริหารงานวิชาการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในชุมชน (2) การพัฒนาหลักสูตรร่วมกับชุมชน (3) การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม (4) การนิเทศการสอนโดยชุมชนมีส่วนร่วม และ

(5) การประเมินผู้เรียนโดยชุมชนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมาพร ลิ้มยรัตน์ (2560) ค้นพบว่า 1. การวิเคราะห์ องค์ประกอบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ระดับประถมศึกษาได้ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา 4) การสร้างทีมงานในการพัฒนาผู้เรียน 5) การควบคุมคุณภาพ 6) คุณภาพผู้เรียน 7) การนำนโยบายคุณภาพสู่การปฏิบัติ และ 8) การบริหารจัดการ 2. รูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 เนื้อหา ประกอบด้วย องค์ประกอบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล และกระบวนการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากล ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ การประเมินรูปแบบการบริหารคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับประถมศึกษา มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

3. การศึกษาผลการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) พบประเด็นสำคัญ คือ การดำเนินงานการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) พบว่า บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมโดยรวมในระดับมากที่สุด การดำเนินงานการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) ส่งผลให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาตามการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมก่อนการดำเนินงานคิดเป็นร้อยละ 77.07 และ หลังดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 80.35 และมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมหลังดำเนินงานสูงกว่าก่อนดำเนินงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการดำเนินงานข้างต้นสะท้อนถึงความสำเร็จของการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานโดยมีปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จที่ปรากฏในสถานศึกษา ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 โรงเรียนมีการจัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการสร้างความเข้าใจให้สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ตามขั้นตอนคู่มือการใช้ มีการวางแผนเป้าหมายที่ชัดเจน ศึกษาสภาพปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหา และวิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อการบริหารงานวิชาการมาใช้ประกอบการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อรับผิดชอบการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ สอดคล้องกับแนวคิดของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2551) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อทำประโยชน์แก่หน่วยงาน เป็นการร่วม วางแผน ร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา ซึ่งกระบวนการบริหารเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย (Involvement) เพื่อเป็นการช่วยเหลือและทำประโยชน์ (Contribution) สอดคล้องกับ วิจิตา แยมศรี และพัชรา เดชโฮม (2564) ให้ความเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ปัจจัยที่ 2 โรงเรียนให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ โดยมีจุดเน้น ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) การวัดและประเมินผล การศึกษา 4) การนิเทศการเรียนการสอน มีวิธีการดำเนินงานในการบริหาร ประกอบด้วย 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม 2) การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) การส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในหลักสูตรท้องถิ่น 4) สร้างตัวชี้วัดคุณภาพการจัดทำหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น 5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ งานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ งานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน 3) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ได้แก่ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

4) ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม ได้แก่ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้เป็นไปดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้คือ

- 1) งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
- 2) งานการเรียนการสอน
- 3) งานสื่อการเรียนการสอน
- 4) งานวัดผลและประเมินผล
- 5) งานห้องสมุด
- 6) งานนิเทศการศึกษา
- 7) งานด้านการวางแผนและกำหนดวิธีการดำเนินการ
- 8) งานส่งเสริมการสอน
- 9) งานประชุมอบรมทางวิชาการ

ส่วน นิพนธ์ กินาวงศ์ (2544) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา หน้าที่ของโรงเรียนคือ การให้ความรู้ทางวิชาการแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ งานที่เกี่ยวข้องกับวิชาการที่สำคัญ มีดังนี้

- 1) งานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
- 2) งานด้านปรับปรุงการเรียนการสอน
- 3) งานด้านการวัดผลและประเมินผล

ปัจจัยที่ 3 แผนการดำเนินงานมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้จริง และเป็นแนวทางการดำเนินงานในรูปแบบของรูปแบบ การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี สามารถใช้ในการบริหารงานวิชาการได้เป็นอย่างดี ส่งผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามที่ คัมภีร์ สุดแท้ (2553) ที่ได้สรุปเกี่ยวกับประเภทรูปแบบไว้ว่า เป็นการแบ่งประเภทรูปแบบหรือแบบจำลองนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการสร้างและสร้างขึ้นจากแนวคิดของทฤษฎี โดยสรุปจากลักษณะการแบ่งประเภทของรูปแบบ พบว่า แบ่งตามวัตถุประสงค์การใช้ของผู้ที่ต้องการนำรูปแบบไปใช้ และสร้างจากแนวคิด ทฤษฎีที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ส่วนองค์ประกอบของรูปแบบที่ ธีระ รุญเจริญ (2550) ได้เสนอไว้ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ

- 1) หลักการของรูปแบบ
- 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
- 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ
- 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ
- 5) แนวทางการประเมินผลรูปแบบ
- 6) เงื่อนไขของรูปแบบ

4. การประเมินความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียน พบว่า บุคลากร

ผู้ปกครองและชุมชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีความเข้าใจในหลักการ ทฤษฎีการบริหารงานวิชาการมากยิ่งขึ้น สามารถนำแผนปฏิบัติการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น มีการพัฒนาหลักสูตรโดยการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และเชิญผู้เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์จากต้นสังกัดมาให้ความแนะนำ จัดการอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ มีการเทียบเคียงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล จัดทำรายงานการวัดและประเมินผลเสนอต่อผู้ปกครองทราบตามปฏิทินวิชาการของโรงเรียน มีการวัด และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง กำหนดปฏิทินการนิเทศอย่างชัดเจน ประเมินผลการนิเทศการเรียนการสอนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง แต่งตั้ง คณะกรรมการนิเทศภายใน และมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างพอเพียง ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน อีกทั้งยึดหลักสำคัญในการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ Gold (2000) ได้เสนอแนวคิดจากการศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเน้นการให้ความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้ปกครอง และนักการศึกษาซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐฟิลิปปินส์ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการของชุมชน เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ปกครอง ครอบครัวกับโรงเรียน เพื่อเป้าหมายในการเสริมสร้าง การอ่านออกเขียนได้ และการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชน ดังนั้น การสร้างหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักการศึกษา ทำให้เกิดทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งในด้านสังคม และวัฒนธรรมให้แก่โรงเรียน

ผลจากการวิจัย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
- 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 4) การวางแผนและพัฒนากิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการ
- 5) การนิเทศภายใน
- 6) การวัดและประเมินผล รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) การรับรู้สามารถให้ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ 2) การเลือกและเสนอแนะแนวทางเพื่อตัดสินใจ 3) กระบวนการตัดสินใจ 4) การดำเนินงาน 5) การติดตามตรวจสอบ 6) การรับประโยชน์และเป็นเจ้าของนโยบายสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เนื่องจากแผนปฏิบัติการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีขั้นตอนการดำเนินการในแต่ละชั้นอย่างเป็นระบบ มีรายละเอียดในการปฏิบัติที่ชัดเจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ หรือในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกับโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) ในการดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1.1 การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานส่งผลให้การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมโดยรวมในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานโดยมีการนิเทศ ที่ความเหมาะสมกับบริบทและสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน และผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เผยแพร่นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมให้ผู้เกี่ยวข้องตลอดจนหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดต่าง ๆ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.2 การดำเนินงานตามคู่มือการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องควรศึกษาและดำเนินการตามคู่มือการใช้การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม

โดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) โดยคำนึงถึงองค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. หลักการของรูปแบบ 2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3. ระบบและกลไกของรูปแบบ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 3.1 ด้านปัจจัยนำเข้า (Inputs) 3.2 ด้านกระบวนการ (Process) 3.3 ด้านผลผลิต (Outputs) 4. วิธีดำเนินการของรูปแบบ 5. แนวทางการประเมินรูปแบบ และ 6. เงื่อนไขของรูปแบบ ครอบคลุมการบริหารงานวิชาการ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) การวางแผนและพัฒนากิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการ 5) การนิเทศภายใน 6) การวัดและประเมินผล ซึ่งจะส่งผลให้การใช้รูปแบบประสบผลสำเร็จ ทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

1.3 การนำการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) ไปใช้ ควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ได้แก่ ผู้แทนจากผู้ทรงคุณวุฒิ ชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรศาสนา และศิษย์เก่า เป็นต้น ในทุกขั้นตอน ของการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) ต่อเนื่องในปีการศึกษาต่อไป เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

2.2 ควรมีการวิจัยรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) อำเภอกาบัง จังหวัดสงขลา ในด้านอื่นๆ เช่น การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป

2.3 ควรมีการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน) ไปทดลองใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ ในสังกัดเทศบาล อำเภอกาบัง จังหวัดสงขลา เพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมจนพัฒนาเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาต่อไป

2.4 ควรมีการวัดและประเมินผล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานของโรงเรียนเทศบาล 4 (วัดคลองเรียน)

เอกสารอ้างอิง

- กล้า ทองขาว. (ม.ป.ป.). *การจัดการศึกษาฐานชุมชน*. วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ณัฐวัฒน์ ล่องทอง. (ม.ป.ป.). *การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21*. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดิษยุทธิ์ บัวจุม, อังคินันท์ อินทรกำแหง, พรณีย์ บุญประกอบ และ สุภาพร ณะชานันท์. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างความสนใจและทักษะในอาชีพท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนบ้านพะเนางวิทยา. *Journal of Behavioral Science*, 2(20), 18-36. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSRI/article/view/20138>
- ธีรกุล พงษ์จงมิตร และกาญจน์ เรืองมนตรี. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 7(6), 229-243. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/244542>
- ธีระวัฒน์ มอนโรสง. (2561). *การบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมีอาชีพ*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จิรัฐติกา บุญอินทร์, ถาวร สารวิทย์ และชวน ภารังกุล. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16(1), 318-325. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/umt-poly/article/view/192475>
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิจิตา แยมศรี และพัชรา เดชโฮม. (2564). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 15(1), 5-14. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/article/view/250654>
- สมปอง จันทอง. (ม.ป.ป.). *การจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. โรงเรียนโสธรพิทยาสรรค์. <https://www.kroobannok.com/24541>
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2557). *การออกแบบการสอนหลักการ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุมาพร พิมพ์สุตะ. (2564). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 15(2), 19-35. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sskrujournal/article/view/251690>
- Melaville, A., Berg, A. C., and Blank, M. J. (2006). *Community-Based Learning: Engaging Students for Success and Citizenship*. Partnerships/Community. 40. <https://digitalcommons.unomaha.edu/slcepartnerships/40>
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times* (1st edition). John Wiley & Sons.
-